

Beslissing 2011-02 van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

de Vlaamse Media Maatschappij NV, Kanakna NV, de heer Jeroen Van Alphen en mevrouw Isaura Mariën

tegen

Clint.be en hoofdredacteur Jorn Van Besauw en de medewerkers Bart Pierreux, Cain Ransbottyn en Helen Heynssens

Met een brief van 27 april 2010 dienen de Vlaamse Media Maatschappij NV, kortweg VMMA, Kanakna NV, de heer Jeroen Van Alphen en mevrouw Isaura Mariën klacht in tegen de website Clint.be en tegen hoofdredacteur Jorn Van Besauw en de medewerkers Bart Pierreux, Cain Ransbottyn en Helen Heynssens. Aanleiding is een undercoverreportage die medewerkers van Clint.be hebben gerealiseerd in het televisieprogramma 'Mijn Restaurant' van VTM.

Met een brief van 22 juli 2010 antwoordt Clint.be op de klacht. Met een brief van 30 september 2010 repliceren de klagers op het standpunt van Clint.be.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 28 januari 2011. Namens eerste, derde en vierde klagers verscheen de heer Ben Appel, bedrijfsjurist van de VMMA, en namens tweede klager verscheen de heer Pieter Van Huyck, executive producer van Kanakna. Voor Clint.be en de betrokken medewerkers verschenen hoofdredacteur Jorn Van Besauw en adjunct-hoofdredacteur Jef De Busser.

DE FEITEN

In het VTM-televisieprogramma 'Mijn Restaurant', dat door het productiehuis Kanakna voor VTM wordt gerealiseerd, worden vijf koppels gevolgd tijdens het opzetten en exploiteren van een horecabedrijf. Jeroen Van Alphen en Isaura Mariën zijn deelnemers in de reeks die in het voorjaar van 2010 wordt uitgezonden. Op 8 maart 2010 wordt een sollicitatiedag gehouden waarin zij personeel rekruteren voor hun restaurant in Mechelen. Hieraan nemen tien medewerkers van Clint.be deel zonder zich als journalist uit te geven, en drie van hen worden uitgekozen om deel uit te maken van de restaurantploeg. Op 30 maart 2010, de dag waarop de uitzending is gepland, maken zij via mail en op de website van Clint.be het resultaat van hun undercoveractie bekend. Dezelfde dag publiceert P-Magazine ook een interview met hen waarin ze hun infiltratie uit de doeken doen. Kanakna voelt zich daardoor gedwongen om het programma te hermonteren, wat tot problemen in de ondertiteling leidt. De dag nadien verspreidt Clint.be daarover een persbericht onder de titel "VTM verknoeit geïnfiltrerde Mijn Restaurant!-uitzending". Op 16 april 2010 wordt via Life!tv nog een reportage uitgezonden onder de titel "Ons Restaurant onversneden op Life!tv".

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klagers zijn van mening dat de undercoveractie van Clint.be en zijn journalisten ongeoorloofd was, omdat er niet is voldaan aan de voorwaarden die de Raad voor de Journalistiek heeft aangegeven in zijn Richtlijn over undercoverjournalistiek. In de eerste plaats is om zich als

journalist in een andere hoedanigheid te mogen uitgeven een ernstig maatschappelijk belang vereist, maar dit ontbreekt volgens klagers volledig. Zij wijzen daarvoor naar het artikel in P-Magazine, waarin gesproken wordt van een “stunt” en van een “grap om zoveel mogelijk volk naar de website te lokken”. De medewerkers van Clint.be geven in het artikel toe dat ze hun “uiterste best (hebben) gedaan om tijdens de belangrijke scènes nadrukkelijk in beeld te komen”, zodat het hen enkel om sensatie te doen is geweest, betogen klagers. Achteraf hebben ze de actie verantwoord door te beweren dat ze wilden aantonen dat de deelnemers van ‘Mijn Restaurant’ de gevolgen niet kennen van hun deelname. Maar die verantwoording heeft Clint.be pas aangevoerd nadat er een klacht was ingediend bij de Raad voor de Journalistiek. Bovendien zijn die beweerde onthullingen allerminst gebleken uit de berichtgeving op de website Clint.be en in P-Magazine over de undercoveractie. Klagers ontkennen dat de kandidaten aan ‘Mijn Restaurant’ onvoldoende worden begeleid. Klagers voeren ook aan dat door de actie van Clint.be schade is toegebracht aan het programma en aan de twee betrokken restaurantuitbaters. Zo moest het programma op het laatste moment helemaal opnieuw worden gemonteerd, wat problemen opleverde bij de ondertiteling. Dat was voor Clint.be aanleiding om nadien nog een triomfantelijk bericht te verspreiden. Volgens klagers was het Clint.be enkel te doen om de eigen website met een stunt in de aandacht te brengen, en daarom was de undercoveractie niet verantwoord.

Clint.be en zijn medewerkers voeren aan dat het feit dat er ook gelachen werd met de bevindingen van hun undercoveractie niet wegneemt dat ze journalistiek verantwoord was. Clint.be wijst erop dat er in het verleden al meermaals kritiek was gekomen op de omstandigheden waarin ‘Mijn Restaurant’ wordt gerealiseerd. Vandaar dat op een redactievergadering is besloten om met een undercoveractie na te gaan hoe het er in het programma in de praktijk aan toegaat. Het was er Clint.be om te doen de manier aan te tonen waarop medewerkers aan het programma werden geselecteerd en waarop de kandidaten aan hun lot werden overgelaten. Zo bleek uit hun actie dat hun CV bij de selectie onvoldoende werd gecontroleerd. De bevindingen van de undercoveractie, die werd afgeblazen voor de uitzending, zijn weergegeven op de website en in een interview dat de journalisten gegeven hebben aan P-Magazine. Clint.be en zijn medewerkers zijn dan ook van mening dat zij correct te werk zijn gegaan.

BESLISSING

In de regel treedt een journalist op met open vizier. Artikel 17 van de Code van de Raad voor de Journalistiek zegt hierover: *‘Bij het vergaren van informatie maakt de journalist zichzelf en het doel van zijn optreden bekend’*.

Op deze regel zijn weliswaar uitzonderingen mogelijk, onder de voorwaarden die worden toegelicht in de Richtlijn bij artikel 17: *‘Incognitjournalistiek, waarbij de journalist zijn hoedanigheid verzwijgt, verborgen opnames en aliasjournalistiek, waarbij de journalist bewust een andere hoedanigheid aanneemt, zijn slechts verantwoord indien de informatie niet op een andere manier kan verkregen worden en wanneer er voldoende maatschappelijk belang is. Bij aliasjournalistiek moet dit zelfs een gewichtig maatschappelijk belang zijn.’*

De medewerkers van Clint.be verzwegen hun hoedanigheid, namen bewust een andere hoedanigheid aan en maakten verborgen opnames.

De Raad van de Journalistiek is van oordeel dat de medewerkers van Clint.be in de uitgezonden/gepubliceerde verslagen van hun undercoverwerk niet aantonen dat de informatie niet op een andere manier kon worden verkregen en dat er sprake was van een gewichtig maatschappelijk belang.

Aantonen dat men in een programma kan infiltreren, kan volgens de Raad bezwaarlijk een 'gewichtig maatschappelijk belang' genoemd worden.

Uitzoeken of de deelnemers voldoende professionele ondersteuning krijgen, waarom koppels uit vorige reeksen niet meer hoog oplopen met de show en andere vermeende mistoestanden, zouden eventueel wel een maatschappelijk belang kunnen hebben. Maar in de uitgezonden en gepubliceerde verslagen van het undercoverwerk, wordt daarover geen nieuwe of relevante informatie gegeven, en zeker geen informatie die alleen via een undercoveroperatie kon worden verkregen.

De Clint-medewerkers beweren dat ze met hun undercoveroperatie hebben kunnen aantonen dat de verwachte strenge screening van vtm en productiehuis Kanakna niets voorstelt. Het is niet aangetoond dat deze informatie niet op een andere manier kon worden verkregen dan gedurende drie weken met een verborgen camera te filmen in het restaurant. Bovendien is de Raad van oordeel dat het maatschappelijk belang van deze informatie onvoldoende doorweegt om af te wijken van art. 17 van de code.

De Raad voor de Journalistiek is daarom van oordeel:

De klacht is gegrond.

Brussel, 10 februari 2011